

NASTAVNI PROGRAM

PODACI O PREDMETU:

Naziv predmeta: Porodično pravo

Status predmeta: Obavezni predmet, u II ili IV semestru osnovnih akademskih studija

Broj ESPB: 6 (šest)

Trajanje nastave: 15 nedelja

Časovi nastave i ukupno vremensko opterećenje studenata: 60 časova nastave (45 časova predavanja + 15 časova diskusije), 140 sati individualne pripreme studenata, ukupno vremensko opterećenje 200 sati

NASTAVNICI I SARADNICI:

Doc. dr Dejan Janićijević

Kontakt informacije:

Kabinet br.7, V sprat

Telefon: 018 500 287

E-mail: djanicijevic@prafak.ni.ac.rs

Termin za individualne konsultacije: četvrtak, 10-11 časova i 14-15 časova

Ass. Tanja Kitanović

Kabinet br. 1, II sprat u aneksu

Telefon: 018 500 244

E-mail: tanja@prafak.ni.ac.yu

Termin za individualne konsultacija: utorak, 11-13 časova

CILJEVI PREDMETA:

Predmet Porodično pravo ima sledeće cilejve:

- da uvede studente u sistem normi, pravila, institucija i postupaka kojima se u našem pravu uređuju porodični odnosi;
- da im omogući da saznaju kako porodično pravo funkcioniše i kakav je danas njegov značaj;
- da omogući studentima razumevanje načina na koji pravo uređuje porodične odnose i specifičnosti tog uređenja;
- da pored tradicionalnih, upoznaju i nove oblasti u domenu porodičnog prava, kao što su prava dece, partnersko pravo, očinstvo i materinstvo uz biomedicinsku pomoć i dr.

ISHOD UČENJA

Očekuje se da savladavanjem programa predmeta kroz planirane aktivnosti i oblike nastave/učenja, student uspešno može da:

- shvati strukturu i proces nastanka porodičnopravnih normi i uoči razliku u odnosu na norme ostalih grana unutrašnjeg prava;
- razume ograničenja i slabosti prava u prevazilaženju i rešavanju problema iz domena porodičnih odnosa;
- razume osnovne ustanove ove grane prava;
- shvati kako pojedini instituti funkcionišu u praksi; i
- stečena znanja primeni u praksi.

SADRŽAJ PREDMETA:

I PRVI DEO: OSNOVNI POJMOVI O PORODIČNOM PRAVU

I. POJAM I IZVORI PORODIČNOG PRAVA

1. Pojam porodičnog prava

Pojam porodičnog prava. Predmet porodičnog prava. Podela porodičnog prava. Mesto porodičnog prava u pravnom sistemu. Načela porodičnog prava.

2. Izvori porodičnog prava

Pojam, značaj i vrste izvora porodičnog prava. Unutrašnji izvori porodičnog prava. Pravni akti ustavnog ranga. Porodični zakon. Ostali zakoni. Podzakonski akti. Sudska praksa. Međunarodni izvori porodičnog prava. Konvencija o pravima deteta. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Praksa Evropskog suda za ljudska prava. Ostali međunarodni izvori.

II PORODICA I SRODSTVO

1. Porodica

Pojam porodice. Struktura porodice. Planiranje porodice.

2. Srodstvo

Pojam srodstva. Vrste srodstva. Krvno srodstvo. Adoptivno srodstvo. Tazbinsko srodstvo. Značaj srodstva.

III BRAK

1. Sklapanje braka

Različitost polova, izjava volje i nadležnost. Smetnje za sklapanje braka – pojam, klasifikacija i pojedine smetnje.

2. Dejstva braka

Pojam i vrste pravnih dejstava braka. Zajednica života, poštovanje i pomaganje. Izbor rada i zanimanja. Mesto stanovanja i zajedničko domaćinstvo. Izdržavanje. Imovinski odnosi. Ostala dejstva braka (na poslovnu sposobnost, izbor prezimena, državljanstvo).

3. Prestanak braka

Načini prestanka braka. Smrt i proglašenje nestalog supružnika umrlim. Ništavost braka. Rušljivost braka. Razvod braka. Sporazumni razvod braka i razvod po tužbi. Posledice prestanka braka smrću. Posledice prestanka braka razvodom ili poništenjem.

IV ODNOSI RODITELJA I DETETA

1. Porodični status deteta

Materinstvo i očinstvo. Utvrđivanje i osporavanje materinstva. Utvrđivanje i osporavanje očinstva. Materinstvo i očinstvo u slučaju začeca uz biomedicinsku pomoć.

2. Dete pod roditeljskim staranjem

Prava deteta. Pojedina prava deteta. Roditeljsko pravo. Sadržina roditeljskog prava. Vršenje roditeljskog prava. Nadzor nad vršenjem roditeljskog prava. Lišenje roditeljskog prava. Prestanak roditeljskog prava. Produženje roditeljskog prava.

V USVOJENJE

1. Zasnivanje usvojenja

Nadležnost. Opšta podobnost usvojenika. Opšta podobnost usvojitelja.

2. Dejstva usvojenja

Odnos usvojenika i usvojitelja. Odnos usvojenika i roditelja.

3. Prestanak usvojenja

Način prestanka usvojenja. Ništavost usvojenja. Rušljivost usvojenja. Posledice prestanka.

VI HRANITELJSTVO

1. Zasnivanje hraniteljstva

Nadležnost. Opšta podobnost hranjenika. Opšta podobnost hranitelja.

2. Dejstva hraniteljstva

Prava i dužnosti hranitelja. Prava i dužnosti roditelja.

3. Prestanak hraniteljstva

Načini prestanka hraniteljstva. Raskid hraniteljstva. Posledice prestanka.

VI STARATELJSTVO

1. Stavljanje pod starateljstvo

Pojam i svrha starateljstva. Ko se stavlja pod starateljstvo. Odluka o stavljanju pod starateljstvo. Organ starateljstva.

2. Staratelj

Pojam staratelja. Postavljanje staratelja. Izbor staratelja. Vrste staratelja. Razrešenje staratelja.

3. Dejstva i prestanak starateljstva

Dužnosti staratelja. Prava staratelja. Prestanak starateljstva.

4. Lišenje poslovne sposobnosti

Potpuno lišenje poslovne sposobnosti. Delimično lišenje poslovne sposobnosti. Vraćanje poslovne sposobnosti. Odluka o lišenju i vraćanju poslovne sposobnosti. Upisivanje sudske odluke u javne registre.

VII IZDRŽAVANJE

1. Izdržavanje pojedinih kategorija lica

Pojam i pravna priroda izdržavanja. Izdržavanje supružnika. Izdržavanje vanbračnog partnera. Izdržavanje majke deteta. Izdržavanje maloletnog deteta. Izdržavanje punoletnog deteta. Izdržavanje roditelja. Izdržavanje brata odnosno sestre. Izdržavanje adoptivnih srodnika. Izdržavanje tazbinskih srodnika.

2. Određivanje i prestanak izdržavanja

Kriterijumi određivanja izdržavanja. Način određivanja izdržavanja. Visina izdržavanja. Trajanje izdržavanja. Promena visine izdržavanja. Pravo na regres. Redosled u izdržavanju. Prestanak izdržavanja.

VIII IMOVINSKI ODNOSI

1. Imovinski odnosi supružnika

Posebna imovina. Pojam i sticanje. Upravljanje i raspolaganje. Uvećanje vrednosti. Zajednička imovina. Pojam i sticanje. Upravljanje i raspolaganje. Uvećanje vrednosti. Upisivanje u javni registar. Deoba zajedničke imovine. Sporazumna deoba. Sudska deoba. Pravo na deobu. Deoba privilegovanih stvari. Odgovornost za sopstvene i zajedničke obaveze. Ugovori supružnika. Bračni ugovor. Ugovor o upravljanju i raspolaganju zajedničkom imovinom. Ugovor o poklonu.

2. Imovinski odnosi vanbračnih partnera

3. Imovinski odnosi deteta i roditelja

Upravljanje imovinom deteta. Raspolaganje imovinom deteta. Pravo stanovanja (*habitatio*).

4. Imovinski odnosi članova porodične zajednice

IX ZAŠTITA OD NASILJA U PORODICI

Pojam nasilja u porodici. Krug lica koja se smatraju članovima porodice. Mere zaštite od nasilja u porodici. Produžavanje mere zaštite. Prestanak mere zaštite.

X POSTUPCI U VEZI SA PORODIČNIM I STATUSNIM ODNOSIMA

1. Postupak pred parničnim sudom

Zajedničke odredbe. Postupak u bračnom sporu. Postupak u sporu o materinstvu i očinstvu. Postupak u sporu za zaštitu prava deteta i u sporu za vršenje odnosno lišenje roditeljskog prava. Postupak u sporu za poništenje usvojenja. Postupak u sporu za izdržavanje. Postupak u sporu za zaštitu od nasilja u porodici.

2. Postupak pred vanparničnim sudom

Zajedničke odredbe. Postupak davanja dozvole za stupanje u brak. Postupak za produženje roditeljskog prava. Postupak za lišenje poslovne sposobnosti. Postupak proglašenja nestalog lica za umrlo i dokazivanje smrti.

3. Postupak pred organom uprave

Zajedničke odredbe. Postupak sklapanja braka. Postupak priznanja očinstva. Postupak zasnivanja usvojenja. Postupak stavljanja pod starateljstvo.

XI LIČNO IME

1. Zajedničke odredbe

Pojam. Skraćeno lično ime.

2. Određivanje ličnog imena

Ime deteta. Prezime deteta.

3. Promena ličnog imena

Ko ima pravo na promenu. Ko nema pravo na promenu. Promena prezimena supružnika. Promena prezimena deteta. Stvarna i mesna nadležnost.

4. Zaštita prava na lično ime

Povreda prava na lično ime. Pristanak za upotrebu imena. Vežanost pristankom. Opoziv pristanka. Tužbe. Aktivna legitimacija posle smrti nosioca prava na lično ime.

OBLICI I METODI NASTAVE:

- **Predavanja.** Cilj predavanja je prezentacija i analiza pojedinih oblasti obuhvaćenih obaveznom literaturom. Na predavanjima se ne vrši reprodukcija onoga što je sadržano u literaturi, veće se ta materija produbljeno objašnjava i problemski analizira. Pri tome se od studenta očekuje aktivno učešće bazirano na njihovoj prethodnoj samostalnoj pripremi.
- **Diskusija.** Uz pomoć rukovodioca studenti analiziraju primenu normi porodičnog prava u praktičnim okolnostima. To se pre svega postiže analizom slučajeva iz prakse, pisanjem pravnih dokumenata i rešavanjem hipotetičkih slučajeva. Za svaki čas diskusija studenti unapred dobijaju temu koja će biti predmet analize, kao i listu relevantnih izvora i sudskih odluka koje treba da prouče.
- **Pisanje seminarskih radova (eseja).** Svaki student može da uradi po jedan seminarski rad u toku semestra i da ga preda najkasnije tri sedmice pre okončanja predavanja u tom semestru. Temu seminarskog rada određuje se dogovorom predmetnog nastavnika i studenta, pri čemu nastavnik upućuje studenta na osnovnu literaturu za izradu rada. Seminarski rad treba da se karakteriše određenom samostalnošću i originalnošću. Obim seminarskog rada treba da bude od 8 do 12 kucanih stranica proredom 1,5 i veličinom slova 12.
- **Simulacija rada sudskih ili upravnih organa.** Kao direktni učesnici u ovoj aktivnosti predviđeni su studenti koji pokažu vrlo dobre rezultate u drugim aktivnostima tokom semestra. Od ostalih studenata se očekuje da prisustvuju završnoj prezentaciji simulacije rada pojedinih organa. Studenti koji zadovolje potrebne kriterijume mogu učestvovati i na *moot court* takmičenjima koja se organizuju izvan Pravnog fakulteta u Nišu.
- **Individualne konsultacije.** Ovaj vid nastave ima za cilj da nastavnik i saradnik kroz individualne razgovore (ili razgovore sa malom grupom studenata) otklone nejasnoće koje postoje kod studenata u savlađivanju nastavne materije ili u razumevanju pojedinih praktičnih problema. Od studenata se očekuje da na individualne konsultacije dođu pripremljeni jer cilj konsultacija nije prepričavanje sadržaja iz literature.

LITERATURA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI:

1) Obavezna literature (alternativno)

- Z.Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac 2005;

2) Izborna literatura

- G. Kovaček-Stanić, Porodično pravo, Novi Sad 2005.
- M.Draškić, Porodično pravo i prava deteta, Beograd 2005;
- G. Kovaček-Stanić, Uporedno porodično pravo, Novi Sad 2002.
- Konvencija o pravima deteta, dokumenti, priredila N. Vučković- Šahović, Beograd 1999.

- M.Draškić, Praktikum za porodično pravo, Beograd 1989.

Materijali za predavanje i diskusiju biće deljeni na časovima nastave.

OBAVEZE STUDENATA U SAVLADAVANJU NASTAVNOG PROGRAMA I KRITERIJUMI ZA NJIHOVO VREDNOVANJE

I OPŠTA PRAVILA

Ocena uspešnosti studenta u savladavanju nastavnog programa vrši se praćenjem njegovog ispunjavanja predispitnih i ispitnih obaveza. Uspešnost studenata se meri brojem poena koje studenta ostvari u izvršavanju ovih obaveza, a maksimalan broj poena iznosi 100. Predmetni nastavnik i saradnik imaju obavezu da vode evidenciju za studente o uspešnosti ispunjavanja svake obaveze u savladavanju nastavnog programa i ta evidencija se jedinstveno vodi za predmet. Ukupan broj poena koje je student ostvario ispunjavanjem predispitnih obaveza predmetni nastavnik saopštava studentu na poslednjem času nastave.

U ispunjavanju predispitnih obaveza student može ostvariti najviše 50 poena. Da bi pristupio polaganju završnog ispita student mora ostvariti najmanje 25 poena ispunjavanjem predispitnih obaveza, od čega najmanje 15 poena od predispitnih obaveza pod rednim brojem 1, 2, 3 i 4 ("*Prisustvo i aktivnost na predavanjima*", "*Prisustvo i aktivnost u diskusijama*", "*Kolokvijum*" i "*Testovi*").

Na završnom ispitu student može osvojiti maksimalno 50 poena.

II PREDISBITNE OBAVEZE

1. *Prisustvo i aktivnost na predavanjima (0-10 poena)*

Studenti koji su prisutni na predavanjima po tom osnovu dobijaju 3 poena. Dodatne poene (najviše još 7) dobijaju oni studenti koji su aktivni na predavanjima (postavljanje pitanja, odgovaranje na postavljena pitanja, iznošenje i komentarisanje primera i sl.). Kao kriterijum za dobijanje dodatnih poena uzima se učestalost angažovanja, korektnost odgovora (tačnost, argumentacija, formulacija), pravna logika i korektna upotreba stručne terminologije.

Poene po ovom osnovu može dobiti samo student koji nije propustio više od 5 časova predavanja.

Od studenta se tokom predavanja traži da poštuje osnovna pravila lepog ponašanja: da ne prekidaju druge kolege tokom izlaganja, da svoje stavove i argumente iznose u tolerantnoj atmosferi, da ne kasne na predavanja, da tokom predavanja ne konzumiraju hranu i pića i ne koriste mobilne telefone, i sl.

2. *Kolokvijum (0-10 poena)*

U toku semestra student ima obavezu da polaže jedan kolokvijum. Kolokvijum se polaže između dva testa. Nastavnik određuje obim materije koja se mora pripremiti za

kolokvijum i taj obim ne može biti veći od 20% ukupne materije. Na kolokvijumu se vrednuje poznavanje materije i njeno razumevanje, način izlaganja, i sposobnost argumentacije.

3. Testovi (0-20 poena)

Student ima obavezu i pravo da se dva puta u toku semestra njegovo znanje proveri putem testa. Na svakom od testova student može osvojiti najviše 5 poena. Prvi test se polaže posle 6 nedelja, a drugi posle 12 nedelja.

4. Seminarski rad (0-10 poena)

Student može raditi jedan seminarski rad tokom semestra. Broj poena na seminarskom radu zavisi od: stila pisanja (raspored materije, gramatika, sintaksa), obima i dubine istraživanja (da li je tema pažljivo obrađena ili su u radu samo "nabacane misli"), i vrste i jačine argumenata (izbor pravih argumenata za podupiranje iznetih stavova, koherentnost argumenata i njihova uverljivost).

III ZAVRŠNI ISPIT

Završni ispit student polaže usmeno po okončanju nastave. Oblasti koje se pripremaju za završni ispit određuje predmetni nastavnik na početku svake školske godine. Na završnom ispitu student može ostvariti maksimalno 50 poena.

IV OCENJIVANJE UKUPNIH REZULTATA RADA

Ocenjivanje	
93-100 poena	10
85-92 poena	9
77-84 poena	8
69-76 poena	7
61-68 poena	6

Student koji do početka naredne školske godine, u ispitnim rokovima propisanim zakonom i propisima Fakulteta, ne ostvari potreban broj poena za pozitivnu ocenu (najmanje 61), u skladu sa čl. 87 st. 7 Zakona o visokom obrazovanju, ponovo upisuje predmet Porodično pravo naredne školske godine.

Prva nedelja

Teme:

1. Pojam i izvori porodičnog prava
2. Porodica
3. Srodstvo

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 5-61 i 393-399.

Druga nedelja

1. Pozitivne pretpostavke za sklapanje braka
2. Smetnje za sklapanje braka
3. Dejstva braka

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 65-128.

Treća nedelja

1. Prestanak braka smrću i proglašenjem nestalog supružnika umrlim
2. Ništav (apsolutno ništav) brak
3. Rušljiv (relativno ništav) brak

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 136-148.

Četvrta nedelja

1. Sporazumni razvod braka
2. Razvod braka po tužbi
3. Posredovanje u bračnom sporu

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 148-179.

Peta nedelja

1. Dejstva prestanka braka
2. Vanbračna zajednica
3. Zajednice lica istog pola

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 129-135 i 179-184.

Šesta nedelja

1. Materinstvo – utvrđivanje materinstva rađanjem, sudskom odlukom i osporavanje materinstva
2. Bračno očinstvo - utvrđivanje i osporavanje
3. Vanbračno očinstvo – utvrđivanje priznanjem

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 189-208.

Sedma nedelja

1. Osporavanje vanbračnog očinstva
2. Vanbračno očinstvo - utvrđivanje sudskom odlukom
3. Materinstvo i očinstvo u slučaju začeca uz biomedicinsku pomoć

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 208–218.

Osma nedelja

1. Zasnivanje usvojenja
2. Dejstva usvojenja
3. Prestanak i dejstva prestanka usvojenja

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 219-235.

Deveta nedelja

1. Prava deteta (uopšte)
2. O pojedinim pravima deteta (I)
3. O pojedinim pravima deteta (II)

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 236-245.

Deseta nedelja

1. Roditeljsko pravo – pojam, sadržina i vršenje
2. Roditeljsko pravo – nadzor nad vršenjem, lišenje, prestanak i produženje
3. Hraniteljstvo

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 246-276.

Jedanaesta nedelja

1. Osnovni pojmovi o starateljstvu
2. Starateljstvo nad maloletnikom i starateljstvo nad licem lišenim poslovne sposobnosti
3. Privremeno starateljstvo

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 279-318.

Dvanaesta nedelja

1. Osnovni pojmovi o izdržavanju
2. Izdržavanje između supružnika i vanbračnih partnera (I)
3. Izdržavanje između supružnika i vanbračnih partnera (II)

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 321-344.

Trinaesta nedelja

1. Izdržavanje majke deteta
2. Izdržavanje između roditelja i deteta
3. Izdržavanje između srodnika (krvnih, tazbinskih i adoptivnih)

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 344-358.

Četrnaesta nedelja

1. Zakonski imovinski režim – zajednička imovina
2. Zakonski imovinski režim – posebna imovina i odgovornost supružnika za obaveze
3. Ugovorni imovinski režim

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 361-381.

Petnaesta nedelja

1. Imovinski odnosi vanbračnih pratnera
2. Imovinski odnosi roditelja i deteta
3. Imovinski odnosi staratelja i štíćenika
4. Imovinski odnosi članova porodične zajednice

Literatura:

Z. Ponjavić, Porodično pravo, Kragujevac, 2007, str. 382-390, 306-307 i 295-298.

